

3.16 Politická a ekonomická moc ve světě

L. Pavelková

Klíčové pojmy: jádro, periferie, semiperiferie, rozdělení moci, nerovnost, teorie světových systémů

Vzdělávací cíl: Žáci vytváří s pomocí kartiček schéma světového systému založeného na politické a ekonomické moci, čímž si uvědomí různé řádovostní (významové) postavení vybraných států a jeho příčiny.

Potřebný čas: 45 minut

Podkladový materiál: kartičky z přílohy 25

Struktura a organizace hodiny:

Se záměrem naladit žáky na sledovanou problematiku a zároveň poodkrýt jejich dosavadní poznání se nabízí položit úvodem tyto a jim podobné otázky: Proč některé státy mají menší a jiné větší politickou moc? A dá se vůbec politická moc států měřit? Mohou mít státy politickou moc, aniž by byly ekonomicky silné?

Na evokační část navazuje stručný výklad učitele, ve kterém představí myšlenku rozdělení světa podle jejich politické a ekonomické moci na JÁDRO – SEMIPERIFERII – PERIFERII (podrobněji kapitola 4.6).

► Zejména u starších žáků je vhodné zmínit Immanuela Wallersteina jako autora teorie světových systémů. Důležité je koncept uvést jasně a stručně, aby zbyl prostor pro následující aktivitu, resp. vlastní přemýšlení žáků.

Učitel rozdělí žáky do skupin (popř. dvojic). Každá z nich dostane sadu kartiček (viz příloha 25). Úkolem je vytvořit s pomocí kartiček schéma světového systému politické a ekonomické moci.

► Základem jsou tři karty (jádro, semiperiferie a periferie), ke kterým žáci umístí kartičky s názvy států, podle toho, kam patří. Zbylé kartičky obsahují jevy a procesy, které žáci mají za pomoci kartiček s šipkami umístit mezi jádro, semiperiferii a periferii. Vytvoří tak schéma světového systému, které zobrazuje, jakým směrem putuje zboží, kam a odkud lidé migrují apod. Sada obsahuje také prázdné kartičky, aby mohli žáci doplňovat svoje nápady.

► Po uplynutí času jednotlivé skupiny žáků prezentují svůj výsledek – v ideálním případě se ostatní žáci přijdou na jejich schéma podívat. Zcela zásadní je diskutovat PROČ dané schéma vypadá, jak vypadá – neexistuje jedno jediné správné řešení. Rozdělení států do jádra, semiperiferie a periferie také nemusí být jednoznačné (ne všichni vědci se v tomto směru shodují) – tedy i zde záleží hlavně na zdůvodnění.

► Autoři této metodiky by nicméně rozdělili státy takto:

► Jádro: USA, Německo, Spojené království, Japonsko

► Semiperiferie: Česko, JAR, Španělsko, Taiwan

► Periferie: Mexiko, Čad, Jemen, Laos

► Variantou je také vytvoření schémat nalepením kartiček na papír A3. Taková schémata je pak možné vyvěsit ve třídě a pracovat s nimi dále.

Na závěr je vhodné ověřit porozumění teorie světových systémů například těmito a dalšími otázkami: Do jaké kategorie by náleželo Mexiko, kdybychom porovnávali jeho postavení v rámci zemí Latinské Ameriky? Dokážete ze zemí uvedených na kartičkách vybrat příklad, na kterém lze dokumentovat změnu postavení (moci) v průběhu času?